

# Congo: een geschiedenis vol conflicten

Door Paul Driessen

**De huidige berichtgeving over het conflict in oostelijk Congo wijst ons er weer eens op dat vrede nog ver te zoeken is in Congo. Sinds de onafhankelijkheid van dit land wordt het leven van zijn inwoners bepaald door de steeds oplaaierende conflicten. Naast inheemse groepen zijn ook de omringende landen betrokken bij wat ook wel de Afrikaanse burgeroorlog wordt genoemd. Door de grote verscheidenheid aan partijen is het echter lastig om een duidelijk overzicht te krijgen van dit conflict. In dit artikel zal ik op chronologische wijze duidelijkheid proberen te verschaffen over dit conflict.**

**V**oordat de Europeanen arriveerden, bestond Congo uit een grote verscheidenheid aan koninkrijkes bestuurd door plaatselijke vorsten. In 1885 werd tijdens het congres van Berlijn het huidige Congo toegewezen als persoonlijk bezit aan de koning van België, Leopold II. Congo was rijk aan grondstoffen en Leopold II gebruikte de plaatselijke bevolking als slaven om zoveel mogelijk winst te behalen. In 1908 werden de berichten over wanbeleid en massale sterfte zo sterk dat Leopold II genoodzaakt was de gebieden af te staan. Ze werden geannexeerd door België als de kolonie Belgisch Congo. Na de Tweede Wereldoorlog werd ook België gedwongen te dekoloniseren. Congo werd op 30 juni 1960 onafhankelijk en werd al snel een speelbal in de koude oorlog.

De man die de Republiek Congo zou moeten leiden was premier Patrice Lumumba. Zodra Congo echter onafhankelijk werd, verklaarde een aantal provincies van Congo zichzelf onafhankelijk. Veelal werden deze afscheidingen ondersteund door westerse regeringen en bestonden strijdkrachten van deze

afscheidingen uit huurlingen geleid door Europeanen. Lumumba, die gesteund werd door de Sovjet-Unie, kon deze afscheidingen alleen maar bestrijden door een beroep te doen op een grote VN vredesmacht. De Sovjet-Unie kreeg via Lumumba zoveel invloed in Congo dat westerse regeringen, onder leiding van de VS en België, hem besloten af te zetten. Met steun van de CIA werd Lumumba enkele maanden na de onafhankelijkheid afgezet door legerleider Mobutu Sese Seko. In januari 1961 werd Lumumba uiteindelijk vermoord. Mobutu werd met steun van de westerse wereld president en alleenheerser en wist de onrust grotendeels de kop in te drukken. In 1971 werd het land hernoemd tot Zaïre en ging het een periode van relatieve stabiliteit tegemoet. Desondanks bleven er in oostelijk Congo rebellenbewegingen bestaan.

Toen de koude oorlog ten einde kwam, werd de steun van het westen voor Mobutu steeds minder. Langzaamaan begon Mobutu de controle over zijn land te verliezen. De genadeklap werd echter veroorzaakt door een externe gebeurtenis, de Rwandese genocide. In Rwanda

leefden twee grote stammen, de Hutu's en de Tutsi's, al jaren in onmin. Toen het vliegtuig met daarin de Hutu-presidenten van Rwanda en Burundi werd neergeschoten en beiden omkwamen sloeg de vlam in de pan. In Rwanda begonnen radicale Hutu's op grote schaal Tutsi's en gematigde Hutu's te vermoorden. In zo'n 100 dagen tijd werden volgens de laatste schattingen 800.000 tot 1.000.000 mensen gedood. Deze moorden werden vooral gepleegd door twee Hutu-milities, de Interhamwe en de Impuzamugambi. De moordpartijen kwamen ten einde doordat de Front Patriotique Rwandais (FPR), de guerrillabeweging van de Tutsi's, vanuit Oeganda Rwanda binnenviel en de macht overnam. De Interhamwe en de Impuzamugambi vluchtten Zaïre in, op de voet gevolgd door de FPR.

Aangezien Mobutu op de hand was van de Hutu's en de FPR zijn land introkken, ontstond er een groot conflict in Congo dat de 'eerste Congolese oorlog' is gaan heten. Dit conflict duurde van november 1996 tot mei 1997. De leider van de anti-Mobutu eenheden was Laurent-Désiré Kabila. Deze

man die uit het oosten van Congo kwam, was zijn hele leven al rebel tegen Mobutu. Gedurende de gehele koude oorlog leidde hij een Marxistische rebellenbeweging in Oost-Congo. Laurent Kabila wist, gebruikmakend van de Tutsi-ival in Rwanda, een grote verscheidenheid aan groeperingen te verenigen in de Alliance des Forces Démocratiques pour la Libération du Congo-Zaïre (AFDL). Met behulp van Rwanda, Burundi, Oeganda en Angola wist de AFDL zich een weg naar het westen te vechten. In mei 1997 werd de hoofdstad Kinshasa ingenomen door de AFDL en vluchtte een terminaal zieke Mobutu het land uit. De naam Zaïre werd weer veranderd in Congo en Laurent Kabila werd de nieuwe president. De eerste Congolese oorlog was afgelopen, maar het zou niet lang duren voordat de tweede zou beginnen.

selijke milities uit Oost-Congo die zijn opgericht om zich te verweren tegen invallen uit Rwanda. Ook kon Kabila rekenen op de steun van Interhamwe en andere Hutu milities die in Oost-Congo verbleven. Aan de andere kant stonden de Mouvement de Libération Congolais (MLC) gesteund door Oeganda en

al deze verschillende groeperingen en de humanitaire crisis die erdoor werd veroorzaakt hebben naar schatting al aan meer dan 5 miljoen mensen het leven gekost. Uiteindelijk werd er in 2002 een vredesakkoord ondertekend. Er kwam een regering van nationale eenheid, alle buitenlandse troepen zouden Congo verlaten en alle milities zouden worden opgenomen in het nationale leger. Ook werden er democratische verkiezingen gehouden.

Hoewel het rustiger werd in Congo, bleven er op kleine schaal gevechten plaatsvinden, vooral in oostelijk Congo. De rest van het land is na het vredesakkoord relatief rustig geworden. In oostelijk Congo heerst nog steeds het conflict tussen de Hutu's en de Tutsi's. In oktober 2008 begon de vooral uit Tutsi's bestaande rebellenbeweging Congrès national



Ook Laurent Kabila wist het land niet volledig onder controle te brengen. Er bleven rebellengroeperingen actief in Congo. Daarnaast bevonden er zich nog steeds militairen van de landen die Laurent Kabila aan de macht hadden gebracht in Congo. Om zijn autoriteit en macht te vergroten besloot Laurent Kabila in juli 1998 al deze buitenlandse militairen het land uit te sturen. Dit was uiteindelijk de directe aanleiding voor het uitbreken van de tweede Congolese oorlog, ofwel de Afrikaanse burgeroorlog. De achterliggende oorzaak was echter dat Oeganda en Rwanda de grote minerale rijkdommen van oostelijk Congo zelf wilden benutten.

Tevens laaide het conflict tussen Hutu's en Tutsi's weer op. De strijdende partijen waren als volgt. Aan de ene kant had je het Congo van Laurent Kabila. Hij werd gesteund door Angola, Zimbabwe en de Mai-Mai. De Mai-Mai zijn plaat-

de Rassemblement Congolais pour la Démocratie (RCD) gesteund door Rwanda. Deze rebellen rukten al snel op naar Kinshasa. De opmars werd pas tot stilstand gebracht toen Zimbabwaanse troepen Laurent Kabila te hulp schoten. Uiteindelijk wisten de MLC en de RCD grote delen van Congo onder hun invloed te krijgen. Met behulp van deze groeperingen wisten Oeganda en Rwanda veel grondstoffen te onttrekken uit Oost-Congo.

Op 10 juli 1999 werd er in Lusaka, Zambia een staakt-het-vuren afgekondigd dat door alle betrokken landen werd ondertekend. Deze overeenkomst werd echter grotendeels genegeerd. In januari 2001 werd Laurent Kabila vermoord door één van zijn bodyguards en opgevolgd door zijn zoon Joseph Kabila. Tegelijkertijd begon de RCD uit elkaar te vallen in verscheidene fracties die elkaar begonnen te bevechten. De gevechten tussen

pour la défense du peuple (CNDP) van Laurent Nkunda een opmars tegen Hutu-milites en het nationale leger van Congo. Deze gevechten hebben wederom een grote stroom aan vluchtelingen veroorzaakt. Een humanitaire crisis die opnieuw veel levens kan kosten ligt weer op de loer. Vrede in Congo is nog steeds ver weg. ■

**Bronnen:**

1. 'Congo Civil war', <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/congo.htm> (bezoekt op 18/11/2008)
2. 'Conflict history: DR Congo', [http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?action=conflict\\_search&l=1&t=1&c\\_country=37](http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?action=conflict_search&l=1&t=1&c_country=37) (bezoekt op 18/11/2008)
3. BBC (2001), 'DR Congo war: Who is involved and why', <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/1136470.stm> (bezoekt op 18/11/2008)